

Kansa vaatii kovempia rangaistuksia – mutta mikä kansa?

TUUKKA TAMMI

Hallitusohjelman yksi tavoite on, että oikeusturva toteutuu tehokkaasti ja rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua. Oikeusministeri Jari Lindström (ps.) ilmoitti pian virkaan astuttuaan, että oikeusministeriö tutkituttaa vastaavatko nykyrangaistukset kansan oikeustajua. Tutkimuksen toteuttajaksi valittiin Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Tässä YP:ssä julkaistaan tuon hankkeen vastuututkija Juha Kääriäisen artikkeli ”Suomalaisten rangaistusasenteet”. Artikkelissa Kääriäinen purkaa ”kansan” ja ”oikeustajun” osasiinsa ja selvittää, mitä kansan eri osat ajattelevat rangaistusten sopivasta tasosta.

Tulosten mukaan väestö yleisesti tukee nykyistä pohjoismaista kriminaalipoliitikkaa. Kääriäinen toteaa, että rikollisuudesta ja sen kontrollista ei ole muodostunut Suomessa kovin merkittävää poliittisen keskustelun aihetta. Tässäkään tutkimuksessa puoluekannatuksella ei ollut vahvaa yhteyttä rangaistusasenteisiin. Yksi poikkeus säännöstä kuitenkin on: perussuomalaisten kannatus oli yksi merkittävimmistä kovia rangaistusasenteita selittävistä tekijöistä.

Vaatimukset kovemmista rangaistuksista liittyvät selvästi myös alhaiseen koulutustasoon. Tulos on linjassa aiempien tutkimusten kanssa. Myös henkilöt, joilla on toimeentulovaiveuksia, ovat muita punitiivisempia. Nuoret näyttävät olevan jonkin verran rankaisuhalukkaampia kuin vanhat ja ehkä yllättäen naiset ovat punitiivisempia kuin miehet. Kääriäinen arvelee, että rangaistushalukkuuden yhteydet ikään ja sukupuoleen vaihtelevat rikostyypeittäin – naisilla esimerkiksi rankaisumielipiteet saattavat liittyä seksuaalirikostuomioiden tasoon – joita tässä tutkimuksessa ei eritelty.

Tutkimuksessa on kiinnostavia tuloksia myös muun muassa asenteiden, omien kokemusten ja tuomioistuimiin luottamisen vaikutuksesta rangaistusasenteisiin. Artikkelin perusteella tiedämme enemmän siitä, ketkä suomalaiset ovat halukkaita koventamaan rangaistuksia.

*

Kriminologi David Garland on erottanut kontrollipoliitikassa poliittisen ja hallinnollisen logiikan. Poliittiselle logiikalle tyypillistä on suosia sellaisia voimakkaita ja kansansuosiota nauttivia keinoja, joita ei voida tulkita pehmoiluksi, kun taas hallinnollinen logiikka suosii yleensä maltillisia keinoja. Poliittisen toimintalogiikan viiteryhmiä ovat kuria ja järjestystä vaativat kansa ja poliitikot, kun taas hallinnollisen toimintalogiikan viiteryhmiä ovat virkamiehet, asiantuntijat ja erilaiset etujärjestöt.

Rikollisten kuriin laittaminen ja rangaistusten koventaminen ovat poliittisen populismin peruskauraa. Kova kriminaalipoliittinen linja on kuitenkin kallis ja tehoton. Kuten Kääriäinen toteaa, alan asiantuntijat eivät yleensä vaadi kovia rangaistuksia, koska he saattavat esimerkiksi tietää, että yhdyskuntaseuraamukset ovat vankiloita tehokkaampi ja kustannuksiltaan edullisempi tapa koettaa palauttaa rangaistukseen tuomittu yhteiskuntaan. Myös ministeri Lindström on hiljattain käyttänyt tehokkuus- ja säästöperusteluita toppuutellessaan rankaisujen koventamisvaatimuksia.

Oikeusministeriön tilaama tutkimusraportti julkaistaan näillä näkymin kesällä 2017.